Islam and Health Journal
Babol University of Medical Sciences

دانشگاه علوم پزشکی بابل، نشریه اسلام و سلامت
دوره چهارم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۹۸، صفحه: ۴۰-۳۴

Original Article

تبیین تجربه نشاط معنوی از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی کردستان: یک مطالعه کیفی

دریافت مقاله: ۹۷/۸/۷ پذیرش مقاله: ۹۸/۷/۱۶

مریم خزائی پول (PhD)[۱]
رویا ابراهیمی (PhD)[۲]
سینا گل محمدی (PhD)[۳]
طاهره پاشایی (PhD)[۴*]

۱. گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.
۲. مرکز تحقیقات بهداشت محیط، پژوهشکده توسعه سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.
۳. گروه بهداشت عمومی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.
۴. مرکز تحقیقات سلامت معنوی، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، سنندج، ایران.
*نویسنده مسئول: طاهره پاشایی
سنندج، دانشگاه علوم پزشکی کردستان، مرکز تحقیقات سلامت معنوی.
تلفن: ۳۳٦٦٤٦٤٥ ۸۷۳ ۹۸+
فاکس: ۳۳٦۲۵۱۳۱ ۸۷۳ ۹۸+
Email: pashaeit@gmail.com

چکیده

سابقه و هدف: سلامت معنوی ازفاکتورهای موثر بر کیفیت زندگی می‌باشد. اگرچه مطالعات زیادی در مقوله سلامت معنوی انجام شده است، اما اطلاعات کمی در خصوص نشاط معنوی موجود است. هدف از این مطالعه، تبیین تجربه نشاط معنوی از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی کردستان می‌باشد.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر یک مطالعه کیفی بود. ۳۶ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان به صورت هدفمند در این مطالعه وارد شدند. گردآوری اطلاعات از طریق نیمه ساختار یافته انجام شد. اطلاعات از طریق آنالیز محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: با تجزیه و تحلیل یافته‌ها از مجموع مضمون‌های استخراج شده، مضمون اصلی عوامل فردی و فضای دانشگاه استخراج گردید.

نتیجه‌گیری: مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های فرهنگی و خیریه و مراسم مذهبی همگی موجب احساس نشاط معنوی در دانشجویان می‌شود. لذا برنامه‌ریزی جهت توسعه این گونه فعالیت‌ها در دانشگاه زمینه لازم جهت پرورش مهارت‌های معنوی را در دانشجویان فراهم می‌کند.

واژه‌گان کلیدی: نشاط معنوی، مطالعه کیفی، دانشجویان، معنویت

مقدمه

رفاه معنوی یکی از جنبه‌های عمده رفاه در انسان تلقی می‌شود (۱، ۲). سلامت معنوی متشکل دو بعد وجودی و مذهبی است. سلامت مذهبی به رضایت ناشی از ارتباط با یک قدرت برتر و سلامت وجودی به رابطه با خود، دیگران و محیط اطلاق می‌شود. معنویت با توجه به اینکه تشابهاتی با مذهب دارد ولی دارای مفهومی گسترده و وسیع‌تر از مذهب می‌باشد. مذهب اغلب به مراسم و تشریفات خاصی نیاز دارد در حالی که معنویت یک نیروی درونی و نامرئی است و معنی ورای تمام عملکردها را جستجو می‌کند (۳) و با احساس خصوصی خود نسبت به دنیا قرابت دارد (۴).

معنویت دینی راهگشای انسان در زندگی فردی می‌باشد؛ به‌طوری که سبب ارتقای معنوی سازمان مربوطه و به تبع آن، جامعه و درنهایت سعادت اخروی فرد و جامعه می‌شود (۲). یکی از ویژگی‌های معنویت در انسان، رشد فضلیت‌های انسانی است (۵). انسان موجودی هدفمند و جویای نشاط (شادکامی)، خوشبختی و سعادت می‌باشد و تا زمانی که به آنچه می‌خواهد، دست نیابد احساس نشاط، خوشبختی و سعادت نمی‌کند. احساس نشاط یکی از مهمترین پشتوانه‌های انسان برای مقابله با مشکلات است و می‌توان گفت همه تلاش هر انسان در جهت یافتن شادی، نشاط و خوشبختی در آینده می‌باشد (۶). نشاط عبارت است از: چگونگی داوری فرد درباره نحوه‌ی گذران زندگی شاد (۷). امروزه شادی هدف اصلی زندگی مردم محسوب می‌شود و افراد سعی دارند که زندگی‌شان را در مسیری پیش ببرند که با شادی توام باشد (۸). بدون رفاه معنوی سایر جنبه‌های از رفاه نمی‌تواند به‌خوبی عمل کند وکیفیت زندگی فرد مطلوب نخواهد بود. نتایج مطالعات نشان داده است که معنویت می‌تواند توانایی فرد را در مواجه با مشکلات افزایش دهد. مفهوم رفاه معنوی مرتبط با همه جنبه‌های رفاه می‌باشد (۹).

از دیدگاه ارسطو شادکامی حقیقی از ارضای امیال حاصل نمی‌شود؛ بلکه از انجام چیزی که از لحاظ اخلاقی ارزش انجام دادن دارد؛ یعنی از تجلی فضیلت حاصل می‌شود (۱۰). Myers معتقد است ایمان مذهبی تأثیر زیادی بر میزان شادمانی دارد. ایمان مورد نظر Myers ایمانی است که حمایت اجتماعی، هدفمندی، احساس پذیرفته شدن و امیدواری را برای فرد به ارمغان می‌آورد (۱۱). بنابراین با توجه به اینکه یکی از مهمترین گروه‌های هر جامعه‌ای، دانشجویان آن جامعه به شمار می‌روند، دانشجویانی که در زندگی خویش ادراک بالایی از معنای معنوی دارند معنویت را نیروی روح‌بخش و برانگیزاننده در زندگی در نظر می‌گیرند و از آن به‌عنوان انرژی‌بخش و برانگیزاننده در زندگی در نظر می‌گیرند. دانشجویانی که در زندگی خویش معنویت را لمس و تجربه می‌کنند، زندگی را معنی‌دار می‌بینند و لذت بیشتری از آن می‌برند. با توجه به اینکه دانشجویان بیشتر اوقات خود را به حضور در محیطهای آموزشی اختصاص می‌دهند و بایستی

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-08]

تمهیدات لازم از طرف مسئولین دانشگاه جهت ایجاد فضای شاد در جامعه دانشجویی اتخاذ شود؛ پژوهش حاضر با هدف تبیین تجربه نشاط معنوی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان طراحی شده است.

مواد و روش‌ها

این مطالعه کیفی از نوع تحلیل محتوای کیفی می‌باشد. مشارکت‌کنندگان شامل ۳۶ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان بودند. انتخاب دانشجویان بر اساس نمونه‌گیری هدفمند بوده است. بعد از صدور مجوز کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی کردستان برای انجام پژوهش، روند انجام مصاحبه‌ها آغاز گردید. به این منظور، پژوهشگر ضمن معرفی خود و توضیح اهداف پژوهش به مشارکت‌کنندگان، از آنان درخواست نمود تا فرم رضایت‌نامه آگاهانه را تکمیل نمایند و به آنها اطمینان داده شد که کلیه اطلاعات شخصی آنان محرمانه می‌ماند. در ضمن قبل از مصاحبه اجازه ضبط صدا و یاداشت‌برداری از شرکت-کنندگان در مطالعه اخذ شد. مکان مصاحبه یکی از کلاس‌های دانشکده بهداشت بود. از مصاحبه عمیق و نیمه ساختاریافته به صورت مصاحبه فردی و گروهی استفاده شد. ۳۵ مصاحبه به صورت فردی و ۴ مصاحبه به صورت گروهی برگزار گردید. هر مصاحبه فردی بین ۴۵-۳۰ دقیقه و هر مصاحبه گروهی حدود ۱/۵ تا ۲ ساعت طول کشید. هر یک از مصاحبه‌ها با یک سؤال باز آغاز شد و بر اساس اطلاعاتی که مشارکت‌کننده ارائه می‌داد، سؤال پیگیری‌کننده به منظور روشن شدن مفهوم مطرح می‌شد. برخی از سوالات شامل (از دیدگاه شما نشاط معنوی چیست؟ آیا تاکنون تجربه‌ای در خصوص احساس شادی از معنویت داشته‌اید؟ در این مورد مثالی بزنید. فکر می‌کنید دانشگاه جهت بالا بردن شادی معنوی چه فعالیت‌هایی بایستی انجام دهد) بود. با توجه به این که در ۲ مصاحبه آخر هیچ کد جدیدی استخراج نگردید، اشباع داده‌ها حاصل شد و روند انجام مصاحبه متوقف گردید.

در این مطالعه، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوا مبتنی بر روش کوربین و اشتراوس استفاده شد. به منظور اعتبار داده‌ها از معیارهای پیشنهادی گوبا و لینکلن استفاده گردید. طبق نظر گوبا و لینکلن بررسی صحت علمی مطالعات کیفی شامل چهار معیار قابلیت اعتبار، قابلیت انتقال پذیری، قابلیت اطمینان و تایید پذیری است. برای کسب قابلیت اعتبار؛ تلاش شد تا مشارکت‌کنندگان با حداکثر تنوع تجربیات انتخاب شوند؛ نمونه‌گیری تا رسیدن داده‌ها به حد اشباع ادامه یافت و مناسب‌ترین واحد معنایی انتخاب شد. اعتبار داخلی تحلیل محتویی از طریق روایی صوری ارزیابی شد. به منظور روایی محتوی از پانل خبرگان (تیم تحقیق) برای حمایت از تولید مفهوم یا موضوعات کدگذاری و نیز بازبینی توسط مشارکت کننده استفاده شد. به این منظور متن مصاحبه و کدهای استخراج شده به مشارکت کنندگان از طریق ایمیل ارائه شد و آنها درباره صحت و سقم آن اظهار نظر می‌کردند و در صورت داشتن هر گونه مغایرت، مراتب مورد بررسی قرار می‌گرفت. بعلاوه محقق اصلی مواردی را که مبهم بود یا منظور مشارکت کننده به درستی درک نمی‌شد از طریق تماس تلفنی شفاف سازی می‌نمود. متن کامل کلیه مصاحبه‌ها همراه با کدگذاری و طبقات اولیه و متن کامل ۳ مصاحبه همراه با کدگذاری، برای همکاران تحقیق ارسال شد. علاوه بر آن از نظرات تاییدی و تکمیلی همکاران تحقیق در کلیه مراحل کار در جهت پیاده‌سازی، کدگذاری و استخراج طبقات اولیه استفاده شد.

برای ارزیابی قابلیت اطمینان یا ثبات؛ سعی شد از طولانی شدن زمان جمع‌آوری داده (انجام مصاحبه‌ها) تا حد امکان خودداری شود لذا از همه مشارکت کنندگان راجع به یک موضوع پرسیده شد. به منظور سنجش تاییدپذیری، تشریح کامل مراحل تحقیق اعم از جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل و شکل‌گیری درونمایه‌ها به منظور فراهم نمودن امکان ممیزی پژوهش توسط مخاطبین و خوانندگان و ۲ نفر از اعضای هیات علمی دانشگاه انجام شد. همچنین فرایند انجام کار در اختیار همکاران مطالعه قرار داده شد تا صحت نحوه انجام پژوهش تایید گردد.

یافته‌ها

میانگین سنی دانشجویان مورد مطالعه ۸±۲۲ سال بود. تعداد دانشجویان دختر و پسر به ترتیب ۱۶ و ۲۰ نفر بود و سایر ویژگی‌های دموگرافیک در جدول ۱ آمده است. دو طبقه اصلی استخراج شده شامل فضای دانشگاه و عوامل فردی بود در مجموع از این طبقات ۱۰ زیرطبقه استخراج شد (جدول ۲).

جدول ۱. ویژگی‌های دموگرافیک دانشجویان تحت مطالعه

متغیر		تعداد (درصد)
سن	۲۰-۱۸ سال	۵ (۱۳/۹)
	۲۲-۲۰ سال	۱۴ (۳۸/۹)
	۲۴-۲۲ سال	۹ (۲۵)
	۲۴ سال به بالا	۸ (۲۲/۲)
تحصیلات	کارشناسی	۱۶ (۴۴/۴)
	کارشناسی ارشد	۹ (۲۵)
	دکتری حرفه‌ای	۱۱ (۳۰/۶)
وضعیت تاهل	متاهل	۱۳ (۳۶/۱)
	مجرد	۲۳ (۶۳/۹)

جدول ۲. مضمون‌های استخراج شده از بیانات شرکت‌کنندگان

مضمون	زیر طبقات
عوامل فردی	ویژگی‌های روحی و روانی، عامل اقتصادی، مشکلات شخصی، باورهای مذهبی، انجام اصول مذهبی، فعالیت‌های انسان دوستانه
فضای دانشگاه	اطلاع‌رسانی و آموزش، تقویت باورهای معنوی، فعالیت‌های فرهنگی و مذهبی، محیط دانشگاه

الف) عوامل فردی:

بر اساس نظرات دانشجویان، عوامل فردی از قبیل: شرایط روحی و روانی، ترس و ناامیدی از آینده، باورهای مذهبی، انجام فرائض مذهبی و فعالیت‌های خیرخواهانه در درک معنویت و لذت ناشی از آن موثر هستند.

۱- شرایط روحی و روانی

در این خصوص شرکت‌کننده‌ای می‌گوید: "منظور از شادی معنوی شور و نشاط و شعف ناشی از کاری خدایی و انسانی و آرامش روح و دل و جسم بعد از ایجاد رابطه معنوی با خدا و بندگان خدا، رها شدن از استرس‌ها، فشارهای روحی و عصبی زندگی امروزی، خلوت کردن با خدای خود و کسب نشاط و آرامش".

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-08]

همچنین شرکت‌کننده‌ی دیگری می‌گوید: "همیشه احساس غمگینی و افسردگی دارم هیچ امیدی به آینده ندارم اگر ذهن من از این همه مشکل و ناامیدی رهایی پیدا کند. شاید بتوانم لذت معنویت را تجربه کنم".

۲- ترس و ناامیدی از آینده

در این خصوص شرکت‌کننده‌ای چنین بیان می‌کند:"اگر مسئولان خواهان ایجاد نشاط معنوی در دانشگاه هستند، ابتدا دانشجویان را دریابند. دانشجویان ما بسیار دغدغه دارند و مشکل روحی دارند و همه از آینده کاری و تحصیلی و زندگی‌شان ترس دارند و ناامید هستند" و دیگری می‌گوید: "اگر ما جوانان کمی ذهنمان از گرفتاری و مشکلات خلاص شود خیلی می‌تواند نشاط معنوی را تجربه کنند، یعنی ایجاد شادی ساده در زندگی دنیایی زمینه‌ساز نشاط معنوی است".

۳- باورهای مذهبی

در رابطه با باورهای مذهبی، شرکت‌کننده‌ای می‌گوید: "تابع آنچه قرآن کریم می‌فرماید: دلها با یاد خدا آرام می‌شوند، آرامش همان نشاط معنوی است" و دیگری می‌گوید: "عقاید مذهبی از هر جنسی که باشد موجب شادی و نشاط است".

۴- انجام اصول مذهبی

شرکت‌کننده‌ای در این خصوص چنین می‌گوید: "بعد از نماز همیشه احساس رضایت و خوشحالی دارم از اینکه برحسب وظیفه در مقابل خدای خود می‌ایستم و شکرگذار هستم". همچنین شرکت‌کننده‌ی دیگری می‌گوید: "بهترین و لذت بخش‌ترین اوقات من زمان خواندن قرآن است وقتی که با خدا حرف می‌زنم".

۵- فعالیت‌های خیریه

نظر شرکت‌کننده‌ای در رابطه با فعالیت‌های خیریه چنین است: "به نظر من انجام کارهای خیر مثل کمک به فقرا و حمایت از یتیم‌ها و مهم‌تر از همه کمک به کسانی که از لحاظ روحی نیاز به حمایت دارند باعث تجربه معنویت و نشاط ناشی از آن می‌شود". همچنین شرکت‌کننده‌ی دیگری می‌گوید:"سازمان‌های خیریه اجتماعی که به شکل رایگان و برای رضای خدا کار پسندانه انجام می‌دهند در ایجاد نشاط جمعی و معنوی بسیار تاثیر دارند".

ب) عوامل دانشگاهی:

از نظر دانشجویان برخی فعالیت‌های دانشگاه و محیط دانشگاه از قبیل اطلاع‌رسانی و آموزش، تقویت باورهای مذهبی، فعالیت‌های فرهنگی، می‌تواند به گرایش دانشجویان به معنویات و کسب لذت معنوی از آن منجر گردد.

۱- اطلاع‌رسانی و آموزش

در این خصوص شرکت‌کننده‌ای می‌گوید: "دانشگاه می‌تواند با برگزاری مراسم و همایش‌های معنوی در دانشجویان ایجاد نشاط معنوی کند. آموزش و تشویق دانشجویان در جهت شرکت در مراسم فرهنگی، مذهبی دانشگاه نقش آموزشی و تبلیغی در زمینه توسعه باورهای مذهبی و عقیدتی جوانان بازی می‌کند". همچنین شرکت‌کننده‌ی دیگری می‌گوید: "دانشگاه فقط به مسایل علمی و آموزشی تاکید دارد و توجه به مباحث اخلاقی معنوی اندک است". دیگری در این رابطه می‌گوید: "عوامل فرهنگی هم مثل استفاده از حضور و بیانات روحانیون و اشخاص مذهبی در مراسم‌های فرهنگی مهم است. فرهنگ‌سازی مهم است. فرهنگ ایثارگری و فرهنگ کمک‌های نیکوکارانه اگر جزء فرهنگ بشود کارساز است".

۲- تقویت باورهای مذهبی

در این خصوص شرکت‌کننده‌ای چنین بیان می‌کند:"در مراسم قرآن و عترت که در دانشگاه برگزار شد به حدی جذب مراسم و فضای معنوی ناشی از قرائت قرآن قرار گرفتم که از خود بی‌خود شدم و اشک می‌ریختم و آن لحظه احساس شوق وصف ناپذیری داشتم و حس می‌کردم در نزدیک‌ترین فاصله با خداوند هستم".

۳- فعالیت‌های فرهنگی

در زمینه فعالیت‌های فرهنگی، یکی از شرکت‌کنندگان چنین می‌گوید: "شرکت در مراسم اهدای عضو باعث ایجاد شادی درونی در من شد. همچنین در شب یلدا پارسال از طرف کانون همدلی دانشگاه به خانه سالمندان رفتیم و دل سالمندان راشاد کردیم و از نظر معنوی، بسیار سودمند بود که این امر باعث نشاط درونی‌ام شد" و دیگری می‌گوید: "در مراسم جمع‌آوری کمک‌های مردمی به زلزله زدگان کرمانشاه که بنده مسئول تحویل کمکها به مردم بودم، شب از خوشی خواب به چشمان من نیامد و آرزو می کردم این کار خدا پسندانه تمام نشود".

۴- فضای دانشگاهی

شرکت‌کننده‌ای در این خصوص می‌گوید: "فضای دانشگاهی بسیار سختگیرانه، خشک، بدون نشاط است تا زمانی که نشاط وشادی را از دانشجویان منع کنیم چه طور می‌توانیم معنویت ایجاد کنیم از نظر من دانشگاه صرفا محیطی است برای درس خواندن و کار پژوهشی کردن و امور فرهنگی و معنوی در آن کم رشد می‌کند" و دیگری می‌گوید: "پویایی و تحرک عامل هر نشاطی است. مسئولین هم با ایجاد فضای شاد و مفرح و جذب دانشجویان در نهادهای فرهنگی، هنری، قرآن، عترت و نماز می‌توانند نشاط را افزایش دهند". نظر شرکت‌کننده‌ی دیگری چنین بود: "خود عبارت نشاط در دانشگاه ما خیلی کمرنگ است چه برسد به نشاط معنوی و مسئولین دانشگاه باید مقداری این شادی و خوشحالی را به وجود بیاورند". همچنین دیگری می‌گوید: "در دانشگاه ما مکان‌هایی ویژه شادی کردن و تخلیه انرژی منفی برای افزایش روحیه و شادی در دانشگاه نیست و اکثرا افراد مشغول اعمال شخصی خودشان هستند". شرکت‌کننده‌ای دیگر بیان می‌دارد: "نشاط و سلامت معنوی در جامعه ما مورد غفلت واقع شده است. بهداشت روان در جامعه ما در وضعیت نامطلوبی است که یکی از راهکارهای ارتقای آن نشاط در جامعه از طریق توجه به معنویت است. گام برداشتن در راه خدا و شاد کردن دل مردم که خدا هم راضی باشد زمینه‌ساز بهداشت روان، فرد و گروه جامعه و اجتماع است".

بحث و نتیجه‌گیری

در طول دهه‌های گذشته، سلامتی بر اساس ابعاد خاصی از سلامت: جسمی، روانی، اجتماعی تعریف شده است. امروزه پیشنهاد گنجاندن سلامت معنوی در مفهوم سلامت از سوی راسل و عثمان دریچه جدیدی را به روی محققان گشوده است (۱۲). بعد معنوی سلامت از آنچنان اهمیت برخوردار است که بدون رفاه معنوی جنبه‌های دیگر زندگی مثل ابعاد روانشناختی و اجتماعی بطور درست عمل نمی‌کند (۱۳).

برخی از شرکت‌کنندگان نشاط معنوی را حالت ارتباط با خدا و احساس لذت ناشی از آن تبیین کردند. این مفهوم با نتایج مطالعه اخیر مطابقت داشت که دانشجویان زمانی موفق شدند رابطه قلبی با خدا برقرار نمایند، اساس نشاط

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-08]

معنوی می‌نمودند (۱۴). در خصوص عواملی که در تجربه نشاط معنوی موثر است، شرکت‌کنندگان در مطالعه به فاکتورهایی از قبیل عوامل فردی، فضای دانشگاه اشاره کرده‌اند.

در این مطالعه برخی مشارکت‌کنندگان احساس ناامیدی و افسردگی و ترس از آینده را به عنوان عاملی در جهت عدم درک احساس نشاط معنوی اشاره کرده‌اند. این دیدگاه با نتایج مطالعه اخیر مبنی بر اینکه احساس نشاط و شادی، وجود امید نسبت به خود زندگی و آینده است مشابهت نشان می‌دهد (۱۵). در این مطالعه دانشجویانی که تجربه مکرر احساس افسردگی و ناامیدی داشتند تجربه‌ای از احساس نشاط معنوی نشان ندادند که این نتیجه با سایر مطالعات ارتباط نشان می‌دهد (۱۶، ۱۷). بر اساس نظریه امید، از زمینه‌های اصلی مهم در به وجود آمدن اساس نشاط و شادی، وجود امید نسبت به خود، زندگی و آینده است (۱۶). احساس اضطراب یا نگرانی، با عدم امید به آینده رابطه مستقیم دارد (۱۸). بین نشاط معنوی و افسردگی یک همبستگی منفی وجود دارد (۲۱-۱۹).

بر اساس مطالعه پارگامنت و همکاران افرادی‌که به طور مکرر دعا می‌کنند کمتر از افسردگی و اضطراب رنج می‌برند (۲۲). بر اساس نظریه مازلو توجه به ارضای نیازهای اولیه و ثانویه از ضرورت‌های هر جامعه‌ای است مادامی که نیازهای همه افراد برطرف نشود جامعه بانشاط نخواهد بود. بر اساس تئوری برابری انسان به‌عنوان موجودی عقلایی، عاطفی در مقابل محرک‌های بیرونی و درونی و رفتارهای خاصی از خود بروز می‌دهد و زمانی‌که که احساس برابری کند، احساس نشاط اجتماعی و رضایت درونی خواهد کرد (۶). دانشجویانی که در زندگی خود معنای معنویت را تجربه می‌کنند اغلب بسیار هدف‌گرا، رضایتمند و امیدوار به زندگی هستند (۲۳).

زمانی‌که دانشجویان مبادرت به انجام اعمال خداپسندانه می‌کردند احساس شادی و شعف داشتند چرا که معتقد بودند که با انجام کارهای خیر خداوند متعال از آنها رضایت داشته و لذا احساس شادی می‌کردند، این نتیجه با مطالعات مشابه مطابقات دارد (۲۴). در برخی دیگر از دانشجویان تجربه نشاط معنوی با انجام فرائض دینی مرتبط است. از دیدگاه تایلور مذهب از طریق قرار دادن شخص در معرض شبکه‌های اجتماعی که در برگیرنده افرادی با ویژگی‌های اخلاقی مشابه هستند باعث احساس رضایت در افراد می‌شود (۲۵). ارزش‌های دینی با احساس نشاط اجتماعی ارتباط دارد (۶). شرکت کردن در نهادهای مذهبی تنها فعالیت اجتماعی است که می‌تواند برای انسان شادی پایداری، ارمغان بیاورد.

نتایج این مطالعه بر اهمیت نقش آموزش‌ها در تقویت باورهای مذهبی تاکید کرده است. صاحبنظران مذهبی بر این باورند که معنویت را می‌توان را از طریق آموزش گسترش داد (۲۶). اژدری فرد و همکاران دریافتند که آموزش موضوعات مرتبط با معنویت در بهبود سلامت روانی جسمانی دانش‌آموزان مؤثرمی‌باشد (۲۷). توسعه فضای اخلاقی عمومی در جامعه به ویژه در دانشگاه نقش کلیدی در تجربه احساس معنوی در دانشجویان دارد. منظور از فضای اخلاقی مناسب به معنای رعایت ارزش‌های اخلاقی توسط اعضای جامعه از قبیل صداقت خوش‌رفتاری و برخورد توام با احترام به دیگران می‌باشد. بنابراین ضروری است که مسئولین فرهنگی دانشگاه اهتمام بیشتری به خلق الگوهای اخلاقی برای جوانان نشان دهند. از عمده‌ترین محدویت‌های این پژوهش می‌توان به عدم امکان تعمیم نتایج این مطالعه به دانشجویان دیگر دانشگاه‌های کشور اشاره کرد. همچنین عدم مصاحبه با اساتید دانشگاه از دیگر محدودیت‌های این مطالعه می‌باشد. نتایج مطالعه به نقش معنویت در ایجاد نشاط و سرزندگی دانشجویان اشاره دارد. لذا مسئولین دانشگاه بایستی با تقویت تشکل‌ها و سازماندهی فعالیت‌های فرهنگی و درگیر کردن دانشجویان در این گونه فعالیت‌ها موجبات نشاط معنوی دانشجویان و فضای دانشگاه را فراهم کنند. هر قدر دانشگاه برای سلامت معنوی دانشجویان سرمایه‌گذاری کند منجر به شادکامی آنها شده و این امر بر بهبود عملکرد تحصیلی و شغلی آنان موثر خواهد بود.

پیشنهادات:

بر اساس نتایج این مطالعه پیشنهاد می‌شود در مطالعه آینده به انجام مداخلات در ایجاد نشاط معنوی و بررسی نگرش جوانان در خصوص معنویت و به ویژه نشاط معنوی توجه گردد.

حمایت مالی:

این مطالعه با حمایت مالی معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی کردستان مصوب شده است.

ملاحظات اخلاقی:

در این مطالعه اصول اخلاقی از قبیل محرمانه بودن اطلاعات شرکت‌کنندگان و اخذ رضایت آگاهانه شرکت در پژوهش رعایت شده است.

تعارض منافع:

نویسندگان اعلام می‌نمایند که تضاد منافعی در این پژوهش وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

پژوهشگران در این مطالعه، مراتب قدردانی خود را از دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه و مسئولین دانشگاه که زمینه لازم را جهت انجام مطالعه فراهم آوردند اعلام می‌دارند.

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-08]

References

1. Cotton S, Zebracki K, Rosenthal SL, Tsevat J, Drotar D. Religion/spirituality and Adolescent Health Outcomes: A Review. Journal of Adolescent Health. 2006; 38(4):472-80.

2. Etrat Dost M. Introduction to the Spirituality of the Organization and Functions of the Police Police Human Development. 2010; 32(7): 1054-120. [In Persian]

3. Wong KF, Yau SY. Nurses' Experiences in Spirituality and Spiritual Care in Hong Kong. Plied Nursing Research. 2010; 23(4): 242-4.

4. Hyde B. The Plausibility of Spiritual Intelligence: Spiritual Experience, Problem Solving and Neural Sites. Journal of Children's Spirituality 2004; 9(1): 39-52.

5. Holt CL, Schulz E, Caplan L, Blake V, Southward VL, Buckner AV. Assessing the Role of Spirituality In Coping Among African Americans Diagnosed With Cancer. Journal of Religion and Health. 2012; 51(2): 507-21.

6. Hezarjarib J, Astinfeshan P. Evaluation of Factors Affecting Social Vitality (With Emphasis on Tehran Province). Journal of Applied Sociology. 2009; 20(1): 119-46. [In Persian]

7. Oishi S, Diener ED, Lucas RE. The optimum level of well-being: Can people be too happy? The Science of Well-Being. Springer; 2009. p. 175-200.

8. Veenhoven R. Is happiness a Trait? Citation Classics from Social Indicators Research: Springer; 2005. p. 477-536.

9. Ziapour A, Khatony A, Jafari F, Kianipour N. Prediction of the Dimensions of the Spiritual Well-Being of Students at Kermanshah University of Medical Sciences, Iran :The Roles of Demographic Variables. J Clin Diagn Res. 2017; 11(7): VC05- VC09.

10. Zamirinejad S, Piltan M, Haghshenas M, Tabarraei Y, Akaberi A. Predicting happiness based on spiritual intelligence. Journal of Sabzevar University of Medical Sciences. 2014; 20(5): 773-81. [In Persian]

11. Myers DG. The Funds, Friends, and Faith of Happy People. American Psychologist. 2000; 55(1): 56-67.

12. Esfahani MM. Spirtual Health and Comments.Medical Ethics Journal. 2010; 14(4): 41-9.

13. Omidvari S. Spiritual Health; Concepts and Challenges. Quarterly Interdisciplinary Quranic Studies. 2008; 1(1): 5-17.

14. Jouybari L, Nomali M, Sanagoo A, Taghvakish B. An Investigation of Students' Spiritual Vitality at Golestan University of Medical Sciences. Religion and Health. 2015; 3(1): 19-31.[In Persian]

15. Mazidi M, Ostovar SJP, Skills m. Effects of Religion and Type of Religious Internalization on the Mental Health of Iranian Adolescents. 2006; 103(1): 301-6.

16. Ghobari Banab B, Motavalipoor A, Hakimirad E, Habibi Asgarabadi M. Relationship Between Anxiety and Depression and Magnitude of Spirituality in Students of the University of Tehran. 2009; 10(2): 110-23.

17. Koenig H, King D, Carson VB. Handbook of Religion and Health: Oup Usa; 2012.

18. Campbell A .The Sense of Well-Being in America: Recent Patterns and Trends. 1981.

19. Alimohammade K, Janbozorge M. The Relationship between Happiness with Religious Orientation and Happiness with Psychology Orientation and Depression. J Psychol Religion. 2008; 1(2): 131-46.

20. Koenig HG, McCullough ME, Larson DB. Handbook of Religion and Health. Elsevier; 2004.

21. Doolittle BR, Farrell M. The Association between Spirituality and Depression in an Urban Clinic. Primary Care Companion to the Journal of Clinical Psychiatry. 2004; 6(3): 114-8

22. Pargament KI, Smith BW, Koenig HG, Perez L. Patterns of Positive and Negative Religious Coping with Major Life Stressors. Journal for the Scientific Study of Religion. 1998; 37(4): 710-24.

23. King LA, Hicks JA, Krull JL, Del Gaiso AK. Positive Affect and the Experience of Meaning in Life. Journal of Personality and Social Psychology. 2006; 90(1): 179-96.

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-08]

24. Jouybari L, Nomali M, Sanagoo A, Taghvakish B. An Investigation of Students' Spiritual Vitality at Golestan University of Medical Sciences. Religion and Health. 2015; 3(1): 19-31.
25. Taylor RJ, Chatters LM. Church Members as a Source of Informal Social Support. Review of Religious Research. 1988; 30(2): 193-203.
26. Carmody J, Reed G, Kristeller J, Merriam P. Mindfulness, Spirituality, and Health-Related Symptoms. Journal of Psychosomatic Research. 2008; 64(4): 393-403.
27. Ajdarifar PS, Ghazi Gh, Nooranipour R. The Effect of Education of Mysticism and Spirituality on Mental Health of Students. Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education. 2010; 2(18): 105-27. [In Persian]

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-08]

Islam and Health Journal
Babol University of Medical Sciences

Babol Univ Med Sci

Original Article

Islam and Health Journal/ 2019; 4(2): 34-40

Exploring the Students' Viewpoints about Spiritual Vitality in Kurdistan University of Medical Sciences

Received: 29 Oct. 2018 Accepted: 8 Oct. 2019

Khazaee-pool M (PhD) [1]
Ebrahimi R (PhD) [2]
Golmohammadi S (PhD) [3]
Pashaei T (PhD) [4*]

1. Department of Public Health, School of Health, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
2. Environmental Health Research Center, Research Institute for Health Development, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.
3. Department of Public Health, Faculty of Health, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.
4. Spiritual Health Research Center, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.

***Corresponding Author:**
Pashaei T
Spiritual Health Research Center, Kurdistan University of Medical Sciences, Sanandaj, Iran.
Tel: +98 873 33664645
Fax: +98 873 33625131
Email: pashaeit@gmail.com

Abstract

Introduction: Spiritual health is one of the factors affecting the quality of life. Although many studies have addressed spiritual health among students, little information is available about their experiences of spiritual vitality. The aim of this study was to explore student's experiences regarding to spiritual vitality in Kurdistan University of Medical Sciences.

Methods: This qualitative study was conducted on 36 students of Kurdistan University of Medical Sciences, selected purposefully. Data were collected through semi-structured interview and analyzed using content analysis.

Findings: By analyzing the findings, the individual factors and university atmosphere were extracted as the main themes among the extracted ones.

Conclusion: Students' participation in cultural and charity activities and religious ceremonies makes them feel spiritual vitality. Thus, it is necessary to plan such activities in university to provide appropriate conditions for the development of spiritual skills in students.

Keywords: **Spiritual vitality, Qualitative study, Students, Spirituality**

[Downloaded from iahj.ir on 2026-11-08]